

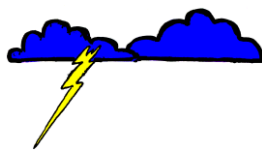
USKONTO SUOMESSA

SUOMALAISTEN MUINAISUSKO

s. 142

Monia jumalia, joista jokaisella oli oma hallinta-alueensa.

Hämäläisten jumalia olivat:

- Tapio metsän jumala
- Ahti veden jumala
- Turisas sodan jumala
- Ukko Ylijumala
ilman, ukkosen, sateen ja maan kasvun jumala

Esi-isien palvonta oli keskeisellä sijalla. Kuolleet jatkoivat kalmistossa elämää ja seurasivat kylän tapahtumia.

Kummittelevia vainajia pelättiin tulevan

- surmatuista äpäröistä
- itsemurhaajista
- noidista

Haltija- ja tonttu-usko oli yleistä.

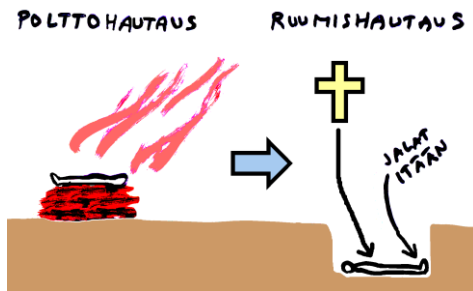
Haltijoiden toiminta-alue oli rajallinen:

- kotitonttu
- navettatonttu
- saunatonttu
- riihitonttu

Lisäksi luonnossa oli pieniä maahisia eli menninkäisiä.

KRISTINUSKON TULO SUOMEEN

s. 142-143

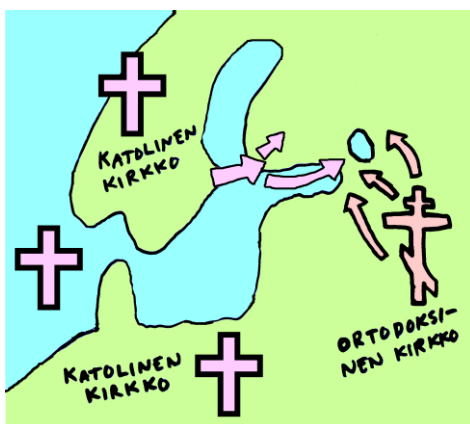
Kristinusko tuli Suomeen vähitellen mm. kauppiaiden tuomana.

Ensimmäiset vaikutteet tulivat idästä.

Ensimmäinen ristiretki Suomeen tuli noin 1150 Ruotsista.

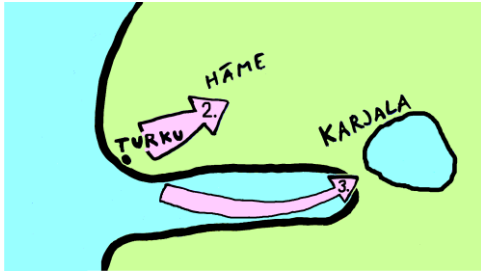

Ristiretken syynä oli idän ja lännen kirkon ero vuonna 1054.

Kirkot alkoivat kilvan tavoitella Euroopan viimeisiä ei-kristillisiä alueita.

Talonpoika Lalli tappoi piispa Henrikin
Köyliön järven jäällä.

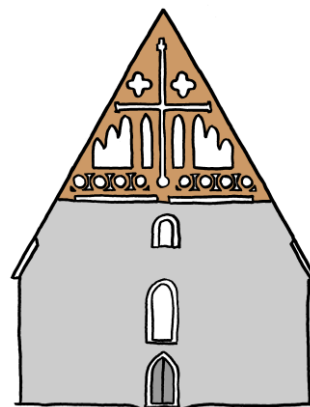

Toinen ja kolmas ristiretki varmistivat
Suomen katoliselle kirkolle.

KATOLINEN KESKIAIKA

s. 143

1. KIRKKORAKENNUKSET

- ✘ materiaalit: harmaakivi, tiili ja puu
- ✘ kirkkojen seinämaalaukset ja veistokset olivat "köyhien raamattu"

2. KIRKON TOIMINTA

- ✘ keskeisintä messu eli jumalanpalvelus (latinaksi)
("Hoc est corpus meum" → "Hokkuspokkus"!)
- ✘ kaste, rippi, ehtoollinen, ristinmerkin teko ym.
- ✘ koulutus vain pojille:
 - luostarikoulut ja kaupunkikoulut
 - katedraalikoulu Turussa
 - jatko-opinnot ulkomailla yliopistoissa (mm. Pariisi)
- ✘ luostarit
 - **dominikaanit**, ns. mustat veljet: saarnaaminen ja opettaminen (Turku ja Viipuri)
 - **fransiskaanit**, ns. harmaat veljet: köyhien ja sairaiden auttaminen (Viipuri, Rauma ja Kökarin saari)
 - **birgittalainen** kaksoisluostari (nunnia ja munkkeja): kirkkoteksteilit, sairastupa (Naantali)

LUTERILAISUUDEN TULO SUOMEEN 1500-LUVULLA

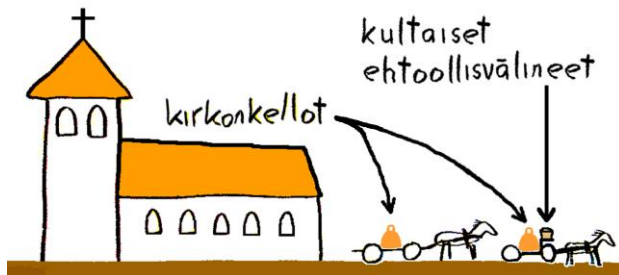
s. 144-145

Sodat olivat köyhdyttäneet Ruotsin valtion kassan 1500-luvulla.

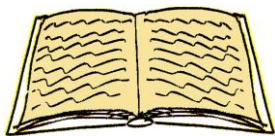
Kuningas Kustaa Vaasa tajusi, että kirkolla ja luostareilla oli paljon omaisuutta.

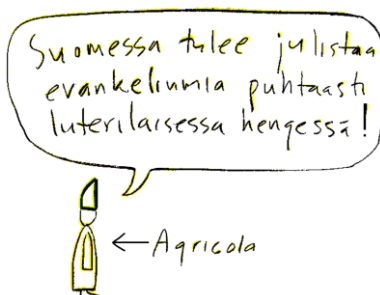
Kirkon "liika omaisuus" otettiin valtiolle.

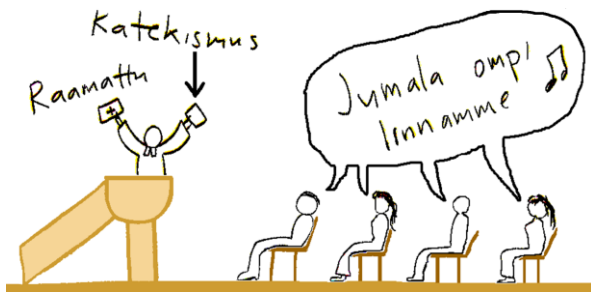
Mikael Agricola opiskeli Saksassa uskonpuhdistuksen uutta oppia.

Agricola käänsi Uuden testamentin suomeksi ja kehitti samassa suomen kirjakielen.

Agricolasta tuli Turun piispa.

Jumalanpalvelus uudistui

- ✕ kansan kieli (suomi)
- ✕ saarna tärkeäksi
- ✕ virsilaulu

ETIIKKA

S.

MORAALI JA SEN KEHITYS

Moraali ≈ etiikka

Moraali on

- A. Sen arviointia, mikä on oikein ja mikä on väärin.
- B. Velvoite tehdä hyvää ja karttaa pahaa.

Ihmisen moraalin taustalla ovat

- lait
- tavat
- uskonto (esim. islamissa naiset käyttävät huivia)

Moraalin kehittyminen:

1. Lapsella perustuu auktoriteetteihin
(esim. äidin, isän tai opettajan kielto).
2. Pyrkimyksenä itsenäinen harkinta,
joka perustuu omaantuntoon.

Elämämme on sarja valintoja.

Valintojen perusta ovat arvot.

Arvot = asiat, joita pidämme tärkeinä.

Normi = sääntö, jonka noudattamista
ryhmä edellyttää.

MIHIN OIKEA JA VÄÄRÄ PERUSTUVAT?

ETIIKAN KOULUKUNNAT

s. 179-180

1. MIELIALAETIIKKA

- huomio kiinnittyy tekijän mielialaan
- halusiko hän auttaa muita?
- halusiko tekijä tehdä hyvää vai paha?

2. VELVOLLISUUSETIIKKA

- huomio kiinnittyy itse tekoon
- esim. varastaminen ja tappaminen ovat aina väärin

3. TILANNE-ETIIKKA

- jokainen tilanne on erilainen, joten emme voi antaa yleisiä, kaikkiin tilanteisiin sopivia ohjeita, käskyjä ja kieltoja

4. SEURAUSETIIKKA

- teon seuraus määrää sen, onko teko hyvä vai huono:
jos seuraus on hyvä, on tekokin hyvä
jos seuraus on paha tai huono, on teko paha

5. UTILITARISMI (OSA SEURAUSETIIKKAA)

- mahdollisimman suuri hyöty mahdollisimman monelle

6. ALTRUISTINEN UTILITARISMI

- toimi niin, että muut saavat mahdollisimman paljon hyvää
- ihminen auttaa muita ja unohtaa oman hyvänsä
- esim. Äiti Teresa, Intia, köyhien auttaja

7. HEDONISMI

- korostaa nautintoa
- oikein on se, mikä tuottaa mahdollisimman paljon nautintoa

ARVOT JA IHANTEET

s. 181-182

Arvo = arvokkaana ja tärkeänä pidetty asia,
esim. raha, terveys, perhe...

Ihanne = periaate siitä, mikä on tärkeää

Itseisarvo = asia, joka on itsessään tärkeä,
esim. onnellisuus (Aristoteles)

Välinearvo = asia, jonka avulla tavoitellaan
jotain muuta,
esim. raha

KRISTINUSKON OPETUS OIKEASTA JA VÄÄRÄSTÄ

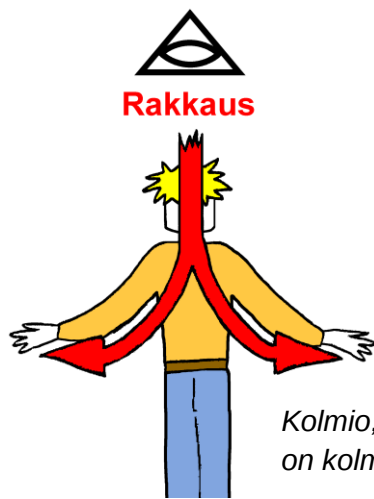
s. 184-186

Jokaisella ihmisellä on luonnostaan kyky
tunnistaa oikea ja väärä.

Eli meillä kaikilla on luonnollinen laki
omassatunnossamme.

Siksi omatunto ja järki ovat tärkeitä
miettiessämme oikeaa ja väärää.

Jumala rakastaa ihmistä ja ihminen
levittää rakkautta ympärilleen.
Omilla teoillaan ihminen levittää
Jumalan rakkautta lähimmäisilleen:

Rakkaus

*Kolmio, jonka sisällä on silmä,
on kolmiyhteisen Jumalan tunnus.*

Lähimmäisenrakkaus on hyvin keskeistä kristillisessä etiikassa.

Jeesus antoi tärkeitä ohjeita:

1. Kultainen sääntö

Tee muille, mitä tahdot muiden tekevän sinulle.

(Matt. 7:12)

*Kiinan viisas Kungfutse (551-479 eKr.) sanoi kultaisen säännön negatiivisessa muodossa: "Älä tee muille, mitä et tahdo muiden tekevän sinulle".
Jeesushan sanoi saman positiivisessa muodossa "Tee muille...".*

2. Rakkauden kaksoiskäsky

Rakasta Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistäsi niin kuin itseäsi.

(mm. Matt. 22:37 - 39)

Rakkauden kaksoiskäskyä voidaan kutsua myös rakkauden kolmoiskäskyksi.

Nämä kolme asiaa, joita tulisi rakastaa, ovat

- Jumala
- lähimmäinen
- ihminen itse

("Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi")

Eli ihmisen ei tule keskittyä niin täysin vain toisten rakastamiseen ja toisten edun ajamiseen, että unohtaa oman itsensä.

Tällöin nimittäin ihminen väsyä ja hänen kykynsä auttaa muita heikkenee.